

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

Delegatura w Lublinie
20-079 Lublin, ul. Dolna 3-go Maja 5
Tel. (0-81) 532-35-31, 532-54-48,
Fax (0-81) 532-08-26
E-mail: lublin@uokik.gov.pl

Lublin, dnia 29 grudnia 2006 r.

RLU – 61 – 57/06/RD

Decyzja RLU Nr 42 /2006

Na podstawie art. 23e ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005 r. Nr 244 poz. 2080, Dz. U. z 2006 r. Nr 157 poz. 119 i Nr 170 poz. 1217), stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy oraz § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2002 r. Nr 18 poz. 172 i z 2003 r. Nr 6 poz. 68), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów,
- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów wskazaną w art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, bezprawne działania Spółdzielni Mieszkaniowej w S. polegające na zamieszczeniu w Regulaminie – Świadczenia Usług Radia i Telewizji Kablowej zapisów o treści: „ *W trakcie obowiązywania umowy Abonenckiej, Operator, z ważnych przyczyn o charakterze organizacyjnym, ekonomicznym, technicznym lub prawnym, może dokonywać zmian oferty usług Operatora, polegających w szczególności na zmianie ilości oraz zamianie programów w ramach pakietu, a także polegających na zmianie wysokości opłat* ” „, oraz „ *Zmiana oferty usług Operatora nie powoduje konieczności podpisywania przez Abonenta nowej umowy Abonenckiej ani aneksów do niej*” i stwierdza się **zaniechanie jej stosowania z dniem 15 grudnia 2006 r.**

Uzasadnienie

W związku z prowadzonym monitoringiem rynku w zakresie świadczenia usług na rzecz konsumentów, mających na celu

wyeliminowanie niedozwolonych postanowień umownych lub zakazanych praktyk, Prezes UOKiK przeprowadził kontrolę operatorów dostarczających sygnał radia i telewizji poprzez telewizję kablową. Jednym z nich była Spółdzielnia Mieszkaniowa w S.

Analiza przesłanych dokumentów w postaci Regulaminu – Świadczenia Usług Radia i Telewizji Kablowej wykazała, że zawiera on postanowienie, które może stanowić niedozwolone postanowienie umowne wpisane do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

W związku z tym, Postanowieniem Nr 199/06 z dnia 7 listopada 2006 r. wszczęto z urzędu postępowanie administracyjne przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej w S. pod zarzutem naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zamieszczenie w Regulaminie – Świadczenia Usług Radia i Telewizji Kablowej zapisu w brzmieniu: § 8 ust.1 „ *W trakcie obowiązywania umowy Abonenckiej, Operator, z ważnych przyczyn o charakterze organizacyjnym, ekonomicznym, technicznym lub prawnym, może dokonywać zmian oferty usług Operatora, polegających w szczególności na zmianie ilości oraz zamianie programów w ramach pakietu, a także polegających na zmianie wysokości opłat* ” „, oraz § 8 ust.2 „ *Zmiana oferty usług Operatora nie powoduje konieczności podpisywania przez Abonenta nowej umowy Abonenckiej ani aneksów do niej*” mogącego stanowić niedozwolone postanowienie umowne wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, co mogło stanowić naruszenie art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005 r. Nr 244 poz. 2080 ze zm.).

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania administracyjnego przedsiębiorca odpowiedział, że kwestionowany zapis zostaje usunięty z Regulaminu i pismem z dnia 15 grudnia 2006 r. przesłał nowy wzór Regulaminu, który nie zawiera zakwestionowanych zapisów.

W trakcie prowadzonego postępowania administracyjnego Prezes UOKiK ustalił i zważył, co następuje:

Spółdzielnia Mieszkaniowa w S. oprócz wypełniania swoich zadań statutowych jest też operatorem publicznym posiadającym stosowne zezwolenie na eksploatację publicznej sieci kablowej przeznaczonej do rozpowszechniania lub rozprowadzania programów radiofonicznych lub telewizyjnych dla abonentów na terenie S.

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej stosuje Regulamin, który zawiera postanowienie określające prawa i obowiązki abonentów.

Z usług tego przedsiębiorcy korzystają osoby fizyczne-konsumenci, którzy decydują się na dostarczenie im sygnału radia bądź telewizji za pośrednictwem telewizji kablowej.

W stosunku do wszystkich tych osób stosowane są zapisy Regulaminu.

Zgodnie z treścią art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005r. Nr 244 poz. 2080 ze zm.) przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące

w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Art. 23a ust. 2 stanowi natomiast, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umownych, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Stosowany przez przedsiębiorcę zapis w swojej treści jest analogiczny z zapisami uznanymi już przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienia umowne i wobec prawomocności wyroków tego sądu zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego pod pozycjami:

- 398 (wyrok z dnia 19 stycznia 200t r. Sygn. akt XVII Amc 2/04, zapis o treści: „Zmiana opłaty za doprowadzenie sygnału nie oznacza zmiany warunków umowy”, wpisano dnia 5 maja 2005 r.),
- 399 (wyrok z dnia 19 stycznia 2005 r. sygn. akt XVII Amc 2/04, o treści: „Operator zastrzega sobie prawo do zmiany programów wchodzących w skład poszczególnych pakietów”, wpisano dnia 5 maja 2005 r.),
- 400 (wyrok z dnia 19 stycznia 2005 r. sygn. Akt XVII Amc 2/04, o treści: „Zmiana opłaty nie powoduje konieczności zmiany umowy” wpisano dnia 5 maja 2005 r.).

Dla uznania określonego działania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie takie musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów. Oceny zakwestionowanego działania należy dokonać w kontekście działania bezprawnego, o którym mowa w art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jako niezgodnego z obowiązującym porządkiem prawnym lub dobrymi obyczajami, jak również w kontekście wymienionych w art. 23a ust. 2 zachowań, które stanowią otwarty katalog przykładowych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W niniejszej sprawie postawiony przedsiębiorcy zarzut, aby mógł być skutecznie oceniony w ramach art. 23a ust. 1 i 2 musi spełniać poniższe przesłanki:

1. naruszać zbiorowy interes konsumentów,
2. być działaniem bezprawnym,
3. być zapisem wzorca umowy, którego treść w analogicznej postaci została już wpisana do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Pierwsza przesłanka jest spełniona, gdy dane działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów, jako zbiorowości, gdyż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów... chroni interesy nieograniczonej liczby

konsumentów, których nie da się zidentyfikować, jest to zjawisko o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Z takim przypadkiem mamy do czynienia w niniejszym postępowaniu administracyjnym. Działania Spółdzielni Mieszkaniowej w S., skierowane są do z góry nieokreślonej liczby konsumentów poprzez skierowanie do nich oferty usługowej w postaci możliwości odbioru sygnału radia i telewizji na terenie miasta S. W tym celu przedsiębiorca posługuje się przygotowanym przez siebie wzorcem - Regulaminem, który wiąże strony - przedsiębiorcę i konsumenta wraz z zawarciem pisemnej umowy na dostarczanie przez operatora (Spółdzielnię Mieszkaniową) sygnału radia i telewizji. Regulamin określa wzajemne prawa i obowiązki stron wynikające z podpisanej umowy.

Z oferty tej skorzystali już konsumenci, którzy podpisali umowę z operatorem na dostarczenie sygnału, ale z usług tych w każdej chwili mogą skorzystać także inni konsumenci. W związku z tym krąg osób, który został już dotknięty stosowaną praktyką i który taką praktyką może zostać dotknięty jest nieograniczony, niemożliwy z góry do określenia, a tym samym spełnia warunki zbiorowego interesu konsumentów. Należy zatem uznać, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem zbiorowych interesów konsumentów.

Spełniona została zatem pierwsza przesłanka warunkująca ocenę tej sprawy pod kątem art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Pojęcie *porządek prawny* obejmuje nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określanych, jako *zasady współżycia społecznego*.

Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga kwestia, czy czyn sprawcy był zgodny, czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Źródłem tych zasad są:

- normy prawa powszechnie obowiązującego - jako reguły postępowania wyznaczone przez nakazy i zakazy wynikające z norm prawa pozytywnego, w szczególności prawa cywilnego, karnego, administracyjnego, pracy, finansowego, ustaw i aktów prawnych regulujących poszczególne dziedziny gospodarki, itp.,

- nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego (dobre obyczaje) - *Komentarz do Kodeksu cywilnego Gerard Bieniek Lex Polonica Prima*.

O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego- *uzasadnienie do I PKN 267/2001 wyrok Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna – Lex Polonica Prima*.

Sąd Najwyższy wskazał, że o bezprawności działania można mówić wówczas, gdy nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających określone działanie.

Okolicznościami tymi są:

- działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy,
- wykonywanie prawa podmiotowego,
- zgoda pokrzywdzonego oraz
- działanie w obronie uzasadnionego interesu (*wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.10.1989 r. II CR 419/89 OSP 1990/11-12 poz. 377*).

Zakwestionowanym działaniem Spółdzielni Mieszkaniowej w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie jest posługiwanie się w stosunku do konsumentów – odbiorców sygnału radiowego i telewizyjnego za pośrednictwem sieci kablowej zapisem w Regulaminie, którego tożsama treść została uznana przez Sąd Okręgowy w Warszawie- Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwoloną klauzulę umowną i wpisany zostały do Rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

W tym miejscu Prezes UOKiK podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego w Warszawie, który w wyrokach o sygn. akt VI Aca 381/05 i sygn. akt VI Aca 473/05 stwierdził, że: „Celem postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone jest tzw. abstrakcyjna kontrola wzorców, dokonana w oderwaniu od konkretnej umowy, zaś wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ K.p.c., od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich. Rozszerzona prawomocność materialna takich wyroków stanowi przeszkodę procesową dla ponownego rozpoznania sprawy dotyczącej uznania za niedozwolone postanowień wzorców umowy, które zostały uznane za niedozwolone prawomocnymi wyrokami wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zgodnie z art. 479⁴⁵ K.p.c. Wpisanie do rejestru wzorca umowy uznanego za niedozwolony wyłącza ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wyrok wydano, zaś pozew obejmujący takie powództwo podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 K.p.c.- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/03 (OSNC 2005/2/25)”. Potwierdzeniem powyższego stanowiska Sądu Apelacyjnego jest uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) z której wynika, że stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być

uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (art. 23a ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 68, poz. 804 ze zm.).

W ślad za tym należy przyjąć, że orzeczenie sądu w danej sprawie ma skutek również wobec osób trzecich, czyli w przypadku, gdy zakazana jest już jedna klauzula, jako niezgodna z prawem, a w obrocie gospodarczym w stosunku do konsumentów funkcjonuje zapis o treści analogicznej, jak ten w klauzuli zakazanej, celowe jest uznanie, że treść zapisu stosowana wobec konsumentów innych aniżeli ci dotknięci zapisem już zakazanym, stanowi o bezprawności takiego działania i równocześnie jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 2 (stosowanie klauzul umownych wpisanych do rejestru klauzul uznanych za niedozwolone).

W przypadku niniejszej sprawy przedsiębiorca stosuje wobec konsumentów w Regulaminie § 8 ust.1 o treści: „ *W trakcie obowiązywania umowy Abonenckiej, Operator, z ważnych przyczyn o charakterze organizacyjnym, ekonomicznym, technicznym lub prawnym, może dokonywać zmian oferty usług Operatora, polegających w szczególności na zmianie ilości oraz zamianie programów w ramach pakietu, a także polegających na zmianie wysokości opłat* ” oraz § 8 ust.2 o treści „ *Zmiana oferty usług Operatora nie powoduje konieczności podpisywania przez Abonenta nowej umowy Abonenckiej ani aneksów do niej* ” .

Pomimo nieznacznej różnicy w brzmieniu zapisu stosowanego przez przedsiębiorcę i zapisów uznanych za klauzule i wpisanych do rejestru klauzul niedozwolonych, treść tych warunków oceniana w kontekście konsekwencji powstających po stronie konsumenta, którego one dotyczą, jest tożsama z konsekwencjami dotyczącymi konsumentów z klauzul wpisanych do Rejestru. We wszystkich przypadkach dochodzi do naruszenia takich samych praw konsumentów.

Wzorce umów stosowane przez przedsiębiorców – profesjonalistów w kontaktach z konsumentami, nieprofesjonalnymi uczestnikami obrotu gospodarczego, podlegają szczególnemu nadzorowi i stałej kontroli.

Wzorzec umowy lub regulaminu charakteryzuje się zbiorem gotowych, opracowanych przez przedsiębiorcę zapisów bez udziału i woli drugiej strony, które kształtują wzajemne prawa i obowiązki stron umowy.

Wzorzec taki wyłącza możliwość negocjacji poszczególnych jego zapisów, często zawiera postanowienia, które w sposób nieekwiwalentny zabezpieczają interesy autora tego wzorca- przedsiębiorcy kosztem interesów konsumenta. Instrumenty kontroli wzorców umownych zostały wprowadzone do Kodeksu cywilnego w 2000 r. w postaci możliwości kontroli treści wzorca, która ma charakter abstrakcyjny i obejmuje poszczególne jego zapisy, jako klauzule.

Dokonując analizy zapisu wzorca Regulaminu Świadczenia Usług Radia i Telewizji Kablowej stosowanego przez przedsiębiorcę ustalono, że spełnia on kryteria wzorca umowy, gdyż z informacji w nim zawartych wynika, że konsumenci - abonenci nie mieli wpływu na poszczególne zapisy, a dostawali do zapoznania się gotowy Regulamin Świadczenia Usług do którego zobowiązani byli się stosować. Zakwestionowane zapisy o treści *W trakcie obowiązywania umowy Abonenckiej, Operator, z ważnych przyczyn o charakterze organizacyjnym, ekonomicznym, technicznym lub prawnym, może dokonywać zmian oferty usług Operatora, polegających w szczególności na zmianie ilości oraz zamianie programów w ramach pakietu, a także polegających na zmianie wysokości opłat i Zmiana oferty usług Operatora nie powoduje konieczności podpisywania przez Abonenta nowej umowy Abonenckiej ani aneksów do niej* daje prawo spółdzielni mieszkaniowej do jednostronnej zmiany warunków świadczenia usług bez możliwości skutecznego odstąpienia od umowy, gdy wprowadzone zmiany nie będą abonentowi odpowiadały, jednocześnie nie precyzuje katalogu ważnych przyczyn organizacyjnych, ekonomicznych i technicznych, z powodu których będą następować zmiany w umowach. Jak z tego wynika jakakolwiek przyczyna podana przez operatora może być uznana przez niego za ważną i skutkować jednostronną zmianą umowy. Równocześnie stawia abonenta przed faktem dokonany, że zmiany umowy dokonane jednostronnie przez operatora nie wymagają podpisania przez abonenta nowej umowy ani aneksów do niej.

Dokonana zatem analiza treści zapisów stosowanych przez przedsiębiorcę w Regulaminie Spółdzielni Mieszkaniowej S. wskazuje, że jego treść wyczerpuje przesłanki zapisów uznanych za niedozwolone.

Wobec powyższego należy uznać, że spełnione zostały przesłanki warunkujące uznanie działań Spółdzielni Mieszkaniowej w S. za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – bezprawne działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

W związku z tym, że przedsiębiorca zmienił stosowany przez siebie Regulamin w trakcie trwania postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie należało uznać, jak w sentencji decyzji, i stwierdzić zaniechanie stosowania praktyki z dniem wplynięcia do Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Lublinie oświadczenia przedsiębiorcy wraz z nowym wzorcem Regulaminu tj. z dniem 15 grudnia 2006 r.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (...), w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. od decyzji Prezesa

UOKiK przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa UOKiK - Delegatura w Lublinie.

Otrzymuje:

Spółdzielnia Mieszkaniowa
w S.

z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Lublinie
Ewa Wiszniowska